

pografiške (krajske) imena: Slavija, to je, vseslovenska dežela, in od todi Slavijan i. t. d.; Slovén, Slovjan, Slovljan, Slovenec pa so narodovne, in da so poslednje ljudstvu primerniši, mende vsak spozná.

Po naši misli in osebnim prepričanju je župan prava beseda, ker je staroslovenska (od župa Gemeinde, Distrikt) in se povsod tako piše, in kolikor vémo, se je vselej pisalo v lastnih imenih in drugod.

Beseda „župnik“ pomeni v južno slovenskih deželah „fajmoštra“, na Slovenskim je pa prostimu narodu še malo znana, in ker je nemška župa (Suppe) v pomenu juha sploh zlo vkoreninjena, se ne bo dala še kmalo sploh vpeljati. Beseda župnik ne izhaja iz „zaúpnik“, ampak iz ravno tiste koreninice kot župan. Sicer pa tudi beseda „fajmošter“ ni nemška, ker je spakedrano vse skupej iz: parochia in magister, in od todi po vsih evropskih jezikih, na priliko Meister, maître, maestro, mojster, majstor, mešter i. t. d. — Ako je beseda župnik namesto fajmošter v kakim kraju že navadna, bo toliko pripravnjši, ker bodo ljudje imeli za duhovsko reč župnika, za deželsko (to je „politiško“) pa župana.

Ptuji jezik.

Iz Gradca. Ne davno so prišli neki Slovenci v Gradec pomoči iskat za svoje nadloge in reve. Bili so pametni možje, vendar jim zlasti jedna kriva misel po glavi blodi, ktera bi njim in našemu celemu narodu veliko škodila, da bi vsi tak mislili! — Mislijo in terdijo namreč, da se jim za tega voljo tak huda godí, ker nemški ne znajo. Nemcem, prê, gre boljše. Tim besedam se ni čuditi. Ljudstvo samo naj bolj čuti, kar ga tiši. — Dokler se mu bode iz pisarnic vse nemški dopisovalo, se mu same nemške pisma v roke vrivale, pri gospodski le nemščina veljala, téčas si bode Slovenec bez nemšine siromak in v nevolji, téčas mu je in bode nemščina kervavo potrebna, naj več vredna, naj bolj obrajtana, naj bolj zaželjena, ker je prva in bližnja pomoč, si saj v pisarnici svoj križ nekaj olajšati. (Bi se ljudstvu v turškem jeziku tak dopisovalo, bi po turškem kaj želelo.) — Zares dobro vsacemu, ki več jezikov zna. „Kolikor jezikov znaš, toliko človekov veljaš.“ Žalostno žalostno je le to, da izmed 1000 ljudi ima komaj eden ali dva s čem se ptujiga jezika nekaj čez pol naučiti! In izmed teh 1000 jih je spet 900, ki svoj materni jezik komaj na pol vejo. — Se le svojega jezika tak naučiti, da zamore koristne knjige in vse potrebne postave v njem brati, je več let treba. Živo nam to Nemci spričajo. Njih otroci ne vejo drugega, ko samo nemški — in vendar se morajo po novih postavah vsi njihovi učenci (študenti) skoz celih 11 ali 12 let, po vseh šolah, vsaki teden, naj manj 4 ali 5 ur samo nemškega jezika učiti, da se ga nekaj bolj naučijo.

Za silo nemški lamati in si nekatere besede v glavo zabiti, ki so na cesti, za neke vsakdene reči in navadno kupčijo ali kerčmo potrebne, to še gre. To še tudi drugi človek zamore. Pa kaj je to? To ne dojde ne za postave in pismo, ne za vsakdene knjige. Tega smo se žalibog! predlanjskem na Gračkem deželnem zboru preveč prepričali. — Slovenci so iz svoje sredine same takše poslance poslali, ki še so naj bolj nemški vedli in se zato kaj obrajtali. Kak pa se jim je tû godilo? Tû so spoznali, da nič ne vejo, ali komaj betvico. Ne na pol tak, kakor bi radi, so vedli in zamogli kaj povedati iz desetih komaj jeden, drugi niso juhnili!! — Kdor si tedaj v nemščini (ali laščini) prave zdačne po-

moči za naše kmete in za naš narod iše, naj gre hitro rakom žvižgat! Čez 70 let, reči čez sedemdeset let je od cesarja Jošefa, kar so vse naše šole ne drugači učile, ko samo nemški. Kaj pak so koristile in opravile? To, da so se pri ljudstvu ob čast, ljubezen in podporo pripravile. „Zakaj bi v šolo pošiljali? Saj se deca v njih štirih, petih ali šestih letih ne nauče toliko, da bi vedle nemško pismo od gospodske prebrati in razložiti, družega se pa tudi nič ne nauče!“

Najdel sim vendar kmeta V., ki mu je nemščina skoro bolj gladko tekla ko slovenščina. Začuden gapitam, če se je v domači šoli tako dobro nemški naučil? „Hodil sim, mi reče, zares 3 leta v domačo šolo in samo nemški smo se prav tažavno učili, pa tam se nisim mogel ničesar naučiti. Po tem so me oče 3 leta v šolo na Nemško dali med terde Nemce, da nisim druge besedice slišal. To je pomagalo. In kar sim sam kmet, berem vsaki večer 2 uri nemške novine in knjige (čujete?) — in vendar še se mi prav pogostama nameri, da tû in tam še Gračkih novin ne zastopim (čujete!). Bog vé, kakšne besede zmirom vpletajo, gerčke, latinske, francoske, laške i. t. d. — Prašam ga dalej: Kaj pa so se tedaj vaši soškolari v domači šoli naučili? „Gospod! mi odgovori, škoda je za čas in trud. Po 4 in 5 let so v šolo hodili, in zdaj ne vejo toliko, da bi si mogli sami nemško pismo prav prebrati ali se iz kakšnih knjig kaj podučiti. Slovenski pak tudi ne vejo ne kaj dobro zapisati, ne lahko slovenskih knjig ali novin brati, da se v tem clo nič niso vadili!“ — Da! taka je bila in še je.

To je gotovo velik križ! koliko starišev pak zamore svoje sine in hčere v druge in daljne kraje v šolo dajati, saj na 2 ali 3 léta? Tako premožnih je malo. In če se iz med 1000 ljudi jeden ali dva kaj naučita, kaj pomaga to, ako jih 999 v nevednosti ostane?!*) Kaj pomaga narodu, če se 100 ali 1000 njegovih sinov nekaj bolj lahko gible in živi, ako vsi drugi, ako jih 100krat 100,000 v reví, stiski in nevednosti ostane! ako vês narod terpi!! Ne — tako ne gre, nikol ni šlo in ne bode! S ptujim jezikom si le posamesni lahko pomagajo — le nekteri. Oni se ga naj učijo in vsi, ki vtegnejo in imajo s čem. Celemu narodu pak je nemogočnost in stiska; vês narod se le v svojem domačem jeziku, ktereга vsak den potrebuje, zbrihtati, podučiti in v znanostih in sreči povzdigniti dade. Drugi ga v nesrečo zatere. Cela dogodbina je temu priča. Poglejmo naj prej na Nemce. Oni so začeli se iz svoje težave izkopati, si omagati in veselo napredovati, kar so ptuji latinski jezik iz pisarnic in nižjih šol segnali in vse vsakdanje reči v domačem jeziku učili in pisali. Zakaj preden si otrok 100 ptujih besed v glavo zabije, se v domačim koristno knjižico nauči, eno za drugo. To zda in pomaga. — Poglejmo na Čehe. Bili so učen, močen, časten, srečen narod, skoro prvi v Evropi. Vsilijo mu v pisarnice in šole ptuji nemški jezik, in kaj se zgodi? Narod začne pešati, slabeti, hirati, onemagati, obožati in u vsem dalječ za sosednim zaostajati.

(Konec sledí.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Gradca. Ž. 23. marca o poldne so tukaj slavjanski rodoljubi, sama nadepolna mladež, napravili „slavjansko besedo“ gotovo prvo, kar Gradec stoji. Slovenske, poljske, česke in ilirske pesmi so se posamesno in skupno mično prepevale, česke še na postranici in goslih izverstno igrale. Severni in južni Slavjani in med njimi slavna pevka M., rojena Polakinja, so si bratovsko k blagem spočetju roke podali. Njejin

*) Večina veljá. Za 5 ali 10 grošev voljo ne bode noben pаметen 100 goldinarjev utopil! Pis.

vsem gré lepa hvala; prva vendar in naj veči ne-trudnemu, izverstnemu pevovodju g. Benjaminu Ipa-vicu, ter tenoristu g. Bučaru, basistu g. Šuster-šiču in godcu g. Kasparu. Dvorana je bila povab-ljenih polna; med njimi tukajšne perve glave. Za go-spé in gospodične je skoro sedežev zmanjkalo. Doneča hvala je zadovolnost pričala. Več reči se je moralo ponavljati. Slobodno se reče: Začetek je bil srečen, lep in vesel. Bog daj, da bi bil krepka podloga srečnejše prihodnosti!

Iz Celja 30. suš. I. F. Slavni rodoljub g. Drobnič, ki je na tukajšnjem gimnaziji dolgo z lepim prospêhom delo-val, nas je žalibože zavolj slabega zdravja nedavno zapustil, ter se podal v nemški Gradec, se tam v miru popolnoma ozdravit. Vsakega rodoljuba mora serce zaboleti, take nesreče zvediti. Posebno težko pa ga pogrešajo učenci, katerim je bil povsod učitel. Da je merljivejše učence s svojim „Ilirskim Rečnikom“ obdaril, se pri utemeljenju tukajšne slovenske čitalne posebno udeležil, ter pri vsaki priložnosti z besodoj in činom Slovenšino podpi-ral, ostanejo nevmerljive zasluge, katerih si je v staro-slovenskem Celju pridobil. Naše hvaležne serca in iz-krene želje ga kratkoma prav zdravega v naši sredini na slavlanskem polju zagledati, ga naj spremljajo na vseh njegovih potih! G. Drobniča nadomestuje nade-polni g. Feihtinger, kateri je z dušoj in telom Slav-jan, in bo naše želje o slavjanstvu s svojimi obširnimi posebno vseslavjanskimi znanostmi gotovo nadkrilil.

(Konec sledi.)

Iz Celja. * Porote, ki so se 3. marca zopet pod slavnoznanim predsednikom g. vitezam L. Acula pri nas začele, so dokončane, — in reči moramo, da se je vse v nar lepšim redu, in kakor postave velevalo, doveršilo. Z veseljem ponovimo tedaj, kar je od gosp. predsednika Acula že sploh znano, da on ima vse lastnosti takim imenitnim obravnavam predsednik biti, in da o porotah, kjer je popolnoma znanosti slovenski-ga jezika, jasnosti v govoru, moškiga obnašanja in bi-stroumnosti potreba, njega nihče ne prekosí. Naj bo beseda slovenska, ali nemška: njemu vsaka gladko têče. Njemu, možu postave in svete pravice, gré tudi čast in hvala, da nasvêt in predlog državnega pravdnika in zagovornika, ako je bil od nju le v nemškem jeziku izusten, se je v slovenski jezik po tolmačih prestavljal, da se ni nikodar ravnopravnost kratila. Pri 4. obrav-navi je državni pravdnik, g. Dr. Mulaj v prav glad-kim slovenskim jeziku spojemal, kar nas je prav raz-veselilo. O 3. obravnavi je g. predsednik Acula so-sebno svojo modrost v vodstvu porotnih sodb dokazal. Modro je tudi storil, da obravnava detomora ni bila očitna, kakor pri vas v Ljubljani, ker o tacih zadevah ni mogoče, da bi se take reči ne govorile, ki sramož-ljivost pričujočih žali. O 2. poroti je svetovavec dež. sodnije, g. Braulik, mnogospoštovan mož in verli branitelj narodske enakopravnosti, predsednika nadome-stoval. Tudi od porotnikov moramo reči, da so se vestno in pravično obnašali. Nar hujši, pa pravična razsodba, da je kriv, je zadela sina vinogradnika in hlapca Jožefa Slugiča, ki je bil zavolj doperneše-niga umóra k smerti obsojen. — Sliši se, da mesca maliga serpana se bojo porote tukaj zopet začele; na versto pride med drugimi nek tista zala deklica, ki je lani svoje reditelje zavdala.

Novičar iz Ljubljane.

Že tretjiga župana ima po volitvah mestniga od-bora zdaj Ljubljansko mesto; v tem se je tedaj stari pregovor spolnil: „vse dobre reči so tri“. Tretji župan

je g. Dr. Burger, ki je bil po odstopu g. Ambroža in Baumgartnerja pretekli četrtek z 18 glasovi (med 27 volivci) za župana izvoljen. Zastran volitve g. Baumgartnarja je namreč naznanilo c. k. de-želno poglavarstvo mestnemu odboru zadržek, izvirajoč iz colniga prestopka v tisti žitni zadevi, ki se je pri-petila pred nekimi léti. Po mnogih pomenkih, v katerih je sosebno g. Dr. Ahačič celo zadevo obširno od kon-ca do kraja z vsimi nižjimi in vikšimi vradnimi raz-sodbami razložil in razjasnil, in g. Ambrož pristavil, da g. Baumgartner je brez vsiga zadržka in clo brez vse ovére lani v mestni odbor stopil, je zbor na podlago, da colne zadeve ne dotikajo volit-nih pravíc in da §. 29. ne zadeva g. Baumgartner-ja, z veliko večino (z 23 glasovi zoper 4) sklenil: „da g. Baumgartner ni ne pravice voliti ne izvoljen biti zgubil.“ Na ta opravičivni razsodek odbora je g. dr. Ahačič pismo prebral, v katerim se je g. Baumgart-ner, ki zavolj bolezni že več časa v zbor ne pride, izvolitvi za Ljublj. župana očitno odpovedal, po katerim odpovedu je zbor novo volitev pričel, pri kateri, kakor smo že gori povedali, je bil g. dr. Burger z veliko večino glasov (18 zoper 9) izvoljen. V Ljubljanskim časopisu se bere, da je c. k. deželno poglavarstvo po tem mestnemu odboru velélo, v omenjeni zadevi zastran g. Baumgartnerja vikši razsodbo ministerstva doseči. — Tajnik mestniga magistrata g. Podkrajšek je pre-jel iz rok gosp. deželniga poglavarja vpričo mestnih vradnikov in odbornikov zlati Franc-Jožefov križ za-volj večletnih zaslug za osušenje Ljublj. močirja. — Namestnik g. prof. Rechfelda je v zgodovini sosebno dobro izvedeni g. Dragotin Melcer, vrednik Ljublj. „časnika“. — Gosp. Fleišman ima v rastljinoznanstvu 121 poslušavcov; kar je veselo znamenje, da je šolski mladini začelo zlo mar biti za naravoslovske vednosti. — Prihodnji torek se bojo v Ljublj. gledišu med nem-ško spevoigro nektare slovenske pesmi péle.

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so se iz Tersta v Benedke podali, in te-mu mestu zopet svobodni ladjostaj dodelili. Mar-šal Radecki jih je spremil, ban Jelačič se je pa iz Ter-sta spet domú podal. Cesar to pot še ne bojo šli na Horvaško. — Cesar Ferdinand se bojo iz Prage zopet na Dunaj preselili. — V nemških zadevah še ni nič go-toviga. — Dunajski vradni list je naznanil, da se je od léta 1848 do letasnjiga svečana za 22 milijonov in 277,929 gold. šestíc in krajcarjev skovalo in med ljudstvo dalo. Bankovčkov po 6 in 10 krajc. je pa do tega časa za 14 milij. 605,878 gold. med ljudstvom. — Na Dunaji so unidan igrali česki igri „Dobro jutro“ (ki smo jo tudi v Ljubljani vidili) in pa „Pan Capek“; obe ste močno dopadle; gledišje je bilo čez in čez pol-no. — Minister uka je dogotovil 300 gold. za nar boljši rusinsko slovnico za ljudske šole. — Za gotovo se govori, da bojo cesarske kase začele kmalo četerti del svojih plačil v srebru izplačevati; pri vplačanju vsih davkov se bo tudi mogel nasprot peti del v sre-bru plačevati; na to vižo se pričakuje zopet srebernina med ljudmi. — Ker sé je létas zavolj mehke zime ve-liko gosenc bati, je na Dunaji modra prepoved dana, da nihče ne sme malih tičkov, ki drevje gosenc oberajo, loviti in na prodaj prinesti; ki bo tega zasa-čen, bo oestro kaznovan. Ta prepoved bi mogla pov-sod vpeljana biti.

 Naznanje. Poslednja pola „podkovstva“ je na svitlo prišla; naj g. naročniki pošlejo po-njo.